

Wie is Tom Ockerse

Voorwoord (door Tom Ockerse)

Wie is Tom Ockerse? Dat is een moeilijke vraag. Immers, een van de aspecten van het theosoof zijn is om te leren wie we zijn. Dit is een proces van lange adem dat tijdens veel levens de nodige aandacht en oplettendheid vereist. Als we daar dan nog aan toevoegen dat we volgens de eeuwige wijsheid alleen maar iets weten over een beeld dat we van onszelf of van anderen hebben, dan kan ik alleen maar het beeld geven dat ik op dit moment van mezelf heb en dat waarschijnlijk veranderd is als dit verslag klaar is. Dus bedacht ik het voorbeeld te volgen van Jezus als Hij aan zijn discipelen vraagt: "Wie denken jullie dat ik ben?" Daarom heb ik Susan gevraagd, die mij waarschijnlijk het best kent, wie zij denkt dat ik ben. Toen ze uitgelachen was, stemde ze toe een poging te doen haar beeld van mij te geven.

Wie is Tom Ockerse, door Susan Ockerse

Ik weet niet of ik wel een beeld kan geven omdat het voortdurend verandert. Ik zal wat stukjes en beetjes bij elkaar zoeken, zoals een paar kwaliteiten, capaciteiten en talenten en de ontwikkeling ervan in een chronologische volgorde laten zien. Het laatste stukje dat door mij aan het beeld van Tom werd toegevoegd was toen hij mij vertelde over een gesprek dat hij met iemand had gehad over zijn familie en de vier jaar die hij in Japanse concentratiekampen had doorgebracht: 'Het was verschrikkelijk, we kregen alleen een afgeschraapte lepel rijst elke dag maar ik was er trots op dat ik ondanks dat ik zo dun was toch zo sterk was' (hier komt de sterke-man-houding naar buiten). Ik herinner me voorbeelden uit Tom z'n verhalen hoe heerlijk hij het vond om in zijn favoriete blauwe zwembroek rond te lopen (en dat dit het enige kledingstuk was dat hij had, deed er niet toe). Hij was altijd aan het spelen en leefde in zijn eigen wereld, de fantasiewereld van een kind. Het enige slechte dat hij aan deze periode heeft overgehouden is dat hij slecht kan zien dank zij de extreme ondervoeding.

Wie is Tom Ockerse? Door Tom Ockerse

Deze vraag is synchronistisch. Ik geniet een jaar lang van een verlofperiode van mijn professoraat op de Rhode Island School of Design, die in de VS bekend staat als de "Harvard" onder de kunstacademies, om na te kunnen denken. Ik ben op 12 april (voor de astrologen) 66 jaar geworden en heb nu bijna 40 jaar les gegeven in grafisch ontwerpen. Dus besteed ik nu, plichtsgetrouw, enige tijd van mijn verlofjaar aan het schrijven over lesgeven en over ontwerpen. Ik hoef dit voor m'n werk niet te doen maar wel voor de studenten. Ja, met pensioen gaan zit er aan te komen maar omdat de wetten over pensionering veranderd zijn in de VS ben ik van plan om in september weer voltijds les te gaan geven. Ik ga weer lesgeven niet alleen omdat ik ervan houd les te geven (en me er beter dan ooit voor voel voorbereid) maar omdat ik mezelf heb beloofd tenminste nog één jaar les te geven zonder dat enig administratief werk m'n aandacht vraagt. Het grootste deel van de jaren dat ik les gaf werd

Dit stukje van de puzzel is dus dat Tom er, zelfs in beroerde omstandigheden, niet onder te krijgen is. Hij gaat elke uitdaging aan met energie, intelligentie en met een onoverwinnelijke aard, die Rammen eigen is, om het beste van elke ervaring te maken. Dit brengt mij naar een eerdere gebeurtenis die dit punt illustreert.

Tom houdt van zwemmen. Toen hij nog maar een kleine baby was, werd hij door zijn oudere broer en zus (die toen ongeveer 8 en 6 waren) in een regenton gedaan om te zien of hij kon zwemmen. Hij kon toen nog niet eens lopen. Dit heeft bij hem niet geleid tot watervrees, in tegendeel, hij is van water gaan houden. Hij zwemt nog steeds 1500 of meer meter per dag. Hij lijkt door het leven te gaan terwijl hij de essentie ervan verzamelt, het verwerkt en het dan gebruikt ten voordele van eenieder met wie hij in contact komt.

Na de oorlog ging de familie (zonder Tom z'n vader) terug naar Europa. Hun eerste stopplaats was Ceylon (nu Sri Lanka). Uit de verhalen, van Tom en z'n moeder, heb ik het beeld van een kleine jongen die op een groot avontuur gaat. Tom is nog steeds een avonturier in alle opzichten. Zo was hij was gefascineerd door de olifanten die elke morgen langs kwamen op weg naar hun werk en hij liep dan met hen mee. Op een dag vraagt een van de mannen die op een olifant zit of hij mee wilde gaan voor een ritje. Hij was opgetogen maar z'n moeder kwam net op tijd om hem terug te roepen en nee te zeggen. Hij was zo teleurgesteld! Tom heeft nog altijd een houten olifant uit die tijd. Tijdens hun ochtendwandeling keken Tom en z'n moeder hoe de zon opkwam boven de bergen of stopten ze op de markt voor een snack met hete pepertjes.

gecombineerd met verschillende administratieve functies. Ik heb lesgeven altijd als mijn belangrijkste job gezien en de administratieve verplichtingen als bijkomend maar de administratieve taken hielden me wel het meest bezig. Tijdens die jaren ben ik altijd praktisch bezig gebleven met ontwerpwerk, en adviseerde andere opleidingsinstituten, gaf lezingen en deed workshops over lesgeven over de hele wereld en maakte ook kunst dat bekend staat als concrete poëzie en boekenstudie. De voorspelling die Pa Schuurman (zoals ik me hem herinner) aan mijn moeder deed in 1957, net voordat we Holland verlieten, dat ik de hele wereld over zou reizen, kwam uit. Ik heb genoten van het lezingen en lesgeven in India, Japan, Korea, Mexico en verschillende landen in Europa, inclusief de vijf jaar dat ik als gastdocent les gaf aan de Jan van Eyck Academie in Maastricht in de jaren '90.

Als ik nu terugkijk, realiseer ik me dat ik van mijn administratieve functies (taken die ik nooit ambieerde en alleen deed omdat me dat gevraagd werd en omdat het – tijdelijk -nodig was) veel heb geleerd wat ik anders niet geleerd zou hebben. Op de een of andere manier heb ik altijd kans gezien tijd te vinden voor het maken van kunst en ontwerpen louter voor m'n plezier. Mijn artistieke vaardigheden moeten wel beïnvloed zijn geworden door mijn administratieve ervaringen: het leren over de aard van de mens, het meeleven met anderen, het beoefenen van geduld, het optimistisch en enthousiast blijven wanneer geconfronteerd met overweldigende verschillen, het helpen van anderen bij hun verdere carrière. Als ik terugkijk, realiseer ik me het dharma ervan en dat, ondanks mijn vooroordelen, het er niet toe doet wat we doen zolang we

De zonsopgang is nog steeds Tom z'n favoriete tijd van de dag en hij is nog steeds gek op hete pepertjes. Het lijkt mij dat hij ervan houdt goeie ervaringen te delen met wie hij 'close' is. Tijdens de reis van de familie terug naar Europa bleef onze avonturier de hele nacht op om op het dek van het schip te wachten tot hij de rode zee kon zien als zij daar door zouden varen. Hij kon niet geloven dat hij het gemist had en was verrast toen hij hoorde dat hij het niet gemist had maar dat de rode zee niet rood is. Hij is nog steeds een enthousiast en vastberaden reiziger. Hij wil zien, ervaren en leren van alles wat hij doet.

Toen de familie in Brussel arriveerde, logeerden ze bij de ouders en de zus van Tom z'n moeder. Hun neef Theo, toen 17 jaar, gaf Tom en zijn jongere broertje Gerrit alle speelgoed. Tom z'n favoriete speeltjes waren de cowboys en de indianen die nog steeds ergens in een doos staan. Ik heb een foto gezien van Tom als een indiaan verkleed voor een wigwam. Ik vermoed dat zijn fascinatie voor Amerika toen is begonnen. Tijdens de periode dat ze in Brussel verbleven, leerde zijn grootmoeder hem de ridderlijke etiquette. Hij hield van verhalen over ridders en waaghalzerij. Z'n grootmoeder zou trots op hem zijn want hij is nog steeds een gentleman. Tom raakte ook geïnteresseerd in Tarzan. Ik herinner me verhalen van z'n moeder en hemzelf over de stunts die hij uithaalde toen hij in Huizen en Soest in de bossen en duinen speelde. Hij houdt er nog steeds van tot het uiterste te gaan, zowel fysiek als mentaal. Toen de familie in Nederland aankwam vonden ze onderdak bij het theosofisch centrum. Ze logeerden een tijdje in het Arundale House aan het begin van de Valkeveenseweg, dat toen een deel van het centrum was maar nu privé bezit is. Kinderen mochten daar niet verblijven maar een uitzondering werd gemaakt voor zijn moeder en de twee jongste kinderen, Tom en Gerrit. Zijn oudere broer en zus, Ralph en Evelijn, werden

maar werken zonder te denken aan de vruchten van ons werk. Ik kan er de aantekening bij maken dat, als ik voltijds als praktiserend kunstenaar of ontwerper in de gebruikelijke zin bezig geweest zou zijn, dit waarschijnlijk de assertieve kant in mij versterkt zou hebben terwijl de onverwachte rollen om te managen en een programma te leiden of collega's te superviseren me daarentegen naar de richting van integratie duwden. Ja, inderdaad, theosofie aan het werk (via mij).

Als een echte Ram en in het verleden nogal competitief ingesteld, zou ik een ondankbare houding hebben kunnen ontwikkelen voor wat mijn leven betreft als ik niet met theosofie zou zijn groot gebracht en er geen interesse voor zou hebben gehad. Theosofie is inderdaad in toenemende mate belangrijk voor me geworden, een ware toegift. Nu lijken alle dingen zoals die zijn gekomen en gegaan me wonderlijk en amusant toe.

Ik moet zeggen dat ik tijdens een groot deel van mijn leven theosofie als een gegeven heb beschouwd. Terwijl mijn ouders beide actieve theosofen waren, had ik er geen idee van wat het was tot ik het een jaar of vijftien geleden zelf werkelijk ben gaan bestuderen. Ik herinner me heel goed hoe positief de houding van mijn moeder altijd was tegenover alle ingrijpende veranderingen in ons leven sinds de oorlog. Zij moet wel enorm veel moed hebben gehad om met haar twee jongste zonen een nieuw leven op te starten in de Verenigde Staten. Later begreep ik hoe theosofie haar heeft geholpen om door alle ellende die ze moest doorstaan, heen te komen. Het was het theosofisch centrum in Naarden dat op de een of andere manier onze familie kon helpen toen we daar in 1948 heen gingen.

als te oud beschouwd en door andere theosofen in huis genomen en dus werd de familie van elkaar gescheiden. Tom werd daar een andere jongen. Het beeld dat ik heb is dat van een grappig, ondeugend jongetje in zijn 'kostuum', die kattenkwaad uithaalde als niemand keek. Hetzelfde bij de Ronde Tafel, alleen had hij hier zijn jongere broertje als handlanger. Volgens Tom giechelden ze heel wat af. Maar hij hield wel van de ceremoniën en dat is nog steeds zo. Tom houdt van het terrein van St. Michaels, het Internationaal Theosofisch Centrum, met de mooie rij oude beuken langs het pad van het terrein, en van de duinen in dat gebied - hij beschouwde dat allemaal als zijn speelterrein. Tom moet de natuur dichtbij hebben: hij wordt erdoor gevoed.

Toen de familie in staat was deze geweldige gastvrijheid te verlaten, verhuisden ze nog een paar keer totdat ze uiteindelijk in Soest

belanden. Elke keer woonden ze dichtbij de natuur. Hij brengt uren door in de duinen, klimt in bomen en speelt dat hij Tarzan is. Eén van zijn favoriete spelletjes in de duinen bij Huizen was vlug in een jonge berkenboom te klimmen en er schrijlings op te gaan zitten alsof hij paard reed tot de boom tot de grond doorboog. Een ander spelletjes was uit het raam van de tweede verdieping van het huis te springen. Ik snap niet hoe zijn moeder dit allemaal heeft kunnen doorstaan. Het maakt hem niks uit of iemand boos op hem is; hij doet toch wat hij zelf wil. Ik vermoed dat deze avonturen zijn onbevreesdheid hebben versterkt. Hoewel hij nooit roekeloos is, neemt hij tot op de dag van vandaag graag risico's bij alles wat hij onderneemt.

Maar Tom hield niet van school. Des te ouder hij werd, des te meer hij rebelleerde tegen elke autoriteit die hem werd opgelegd. Tom

Van mijn jaren in Huizen (zoals het toen genoemd werd) zijn mijn beste herinneringen die van het St. Michaels en de omgeving ervan (inclusief de keren dat ik met mijn moeder en mijn broer thee dronk bij bisschop Vreede of bij Professor van der Stok of Rukmini Devi) en daarom voelt deze plek voor mij nog steeds aan als 'thuis' als ik daar ben. Niettemin deed ik met gemengde gevoelens mee aan alles waar we bij betrokken waren (in de kerk of bij ceremoniën) en toch voelt dit ook als volmaakt natuurlijk aan. En al had ik voor die activiteiten ook een natuurlijke belangstelling mijn gemengde gevoelens kwamen waarschijnlijk voort uit het feit dat ik liever in de tuinen speelde.

Door de verschillende bronnen in die omgeving en door de manier waarop mijn moeder het altijd als natuurlijk beschouwde, was het besef van de manier, door al die subtiele verbindingen, door osmose misschien, werd theosofie door de jaren heen een integraal deel van mijn leven. In onzichtbare wereld eenvoudigweg een deel van mijn leven. Nadat we in de VS kwamen gaf mijn moeder me wel eens wat boeken over wijsheid om te lezen. Al voelde ik me er wel enigszins toe aangetrokken mijn interesse was toch niet groot genoeg om er meer in te studeren.

Maar langzamerhand, door de jaren heen, begon ik te genieten van de sporadische momenten van reflectie nadat ik in de boeken gelezen had die ze me had gegeven. Zij spraken op een mysterieuze maar zachte manier en begonnen mijn kern te raken. Op de een of andere de jaren '70 en '80 werd ik me in toenemende mate bewust van een groeiende behoefte om me met theosofie bezig te houden en van de behoefte aan een evenwicht tussen doen en zijn. Geen van deze behoeften was echter zo intens en

heeft nog steeds een hekel aan autoriteit en starheid in structuren. De enige school waar Tom iets geleerd heeft, in de ware zin van het woord, was de Kees Boeke school in Bilthoven. Daar ontwikkelde hij een grotere weetgierigheid over zijn wereld. Hij schijnt altijd graag te hebben getekend en daar werd het aangemoedigd. Kunst en sport werden Tom z'n twee favoriete onderwerpen (tot verdriet van z'n moeder). Ik denk dat we ons niet hoeven af te vragen waarom hij een natuurlijke aanleg heeft voor sport gezien alle stunts die hij dank zij zijn grote verbeeldingskracht uithaalde. Wat hij ziet in de natuur komt duidelijk tot uitdrukking in zijn prachtige tekeningen (een talent waar hij sinds jaren niks meer mee doet, wat ik erg jammer vind, omdat hij zich bezig ging houden met meer experimenteel avant-garde werk, al maakt hij nog wel schetsen in zijn kladblok omdat hij dat leuk vindt). Dus beginnen we nu twee van Tom z'n sterkste kanten te zien: zijn discipline, ontwikkeld in de sport en zijn contemplatieve aard, ontwikkeld in de kunst. Een deel van een beeld over Tom is dat hij alleen maar fluit als hij bezig is iets te maken, iets creatiefs. Omdat Tom een hekel had aan school moest hij in 1956 sommige cursussen overdoen en dat was zijn manier om te rebelleren tegen autoriteit (hij vertelde me dat dit speciaal gold voor de Nederlandse scholen en cultuur). Dus was hij heel blij om dit allemaal achter zich te laten en iets nieuws te beginnen toen zijn moeder besloot naar Amerika te gaan. Toen Tom z'n familie in Indonesië was, wilde zijn vader al naar Amerika gaan om een politieke cartoon tekenaar te worden (hij had maar een jaar kunst gestudeerd bij Henry van der Velde toen hij, rond 1930, een sabbatical jaar had in Brussel). De familie was in feite onderweg naar Amerika toen de oorlog in Indonesië begon. Tom z'n moeder had al een wereldreis gemaakt toen ze 17 was en herinnerde zich goed dat ze het fijn gevonden had in Amerika. Dus pakte ze haar droom weer op met behulp van het Marshall Plan en de

onmiskkenbaar als de gebeurtenis toen onze familie onze oudste dochter verloor tijdens een ongeluk bij het skispringen. Van zo'n ervaring ben je meestal helemaal kapot – maar hoe vreemd het ook lijkt om te zeggen, het was deze “schop onder m'n achterwerk” die ik nodig had om meer aandacht te schenken aan het leven en aan de manier van leven. Kort na deze gebeurtenis trok ik een klein boekje (*Theosophy Simplified* – de titel sprak me aan) uit mijn moeders theosofische bibliotheek en sloeg een willekeurige pagina open; dit bleek een hoofdstuk te zijn met als titel 'Wat gebeurt er na de dood'. Het was een krachtig moment van genade, alsof een oudere gentleman zijn arm om m'n schouders sloeg en zacht en vriendelijk de woorden sprak die ik las. Het hielp me in te zien dat het goed was zoals het was. Dit bleek wat theosofie betreft inderdaad een keerpunt in mijn leven, en sindsdien zijn Susan en ik niet opgehouden met lezen en met ons vragen te stellen over het leven. Het is zoals ik aan mijn studenten vertel die me ernaar vragen: theosofie helpt ons te begrijpen wie we zijn en maakt het leven begrijpelijk.

Misschien is een van de meest interessante resultaten,

Church World Service. Nog geen twee maanden later was ze met Tom en Gerrit onderweg (en een jaar later volgden zijn zuster Evelijn en Ralph, die beide inmiddels getrouwd waren). Ze konden gaan waar ze wilden in de U.S.A. maar Tom z'n criteria waren gebaseerd op zijn wens om in de zomer te kunnen zwemmen en in de winter te kunnen schaatsen. Tom z'n moeder was nooit haar bezoek aan haar tante, een theosoof trouwens, in Ohio vergeten toen ze jong was dus daar gingen ze heen. Dat was heel goed want in die tijd verhuisde mijn familie ook naar Ohio. Natuurlijk was Tom gelukkig, zelfs meer dan hij had kunnen dromen want de school waar hij heen ging had ... een zwembad! Omdat hij in Nederland net met wedstrijd zwemmen begonnen was, werd hem direct gevraagd om in het zwemteam te komen. Geluk schijnt altijd aan zijn zijde te staan en ook nu want omdat hij zo goed kon zwemmen kon hij naar de Ohio State University waar ook colleges in Kunst gegeven werden: twee van Tom z'n favoriete dingen! We trouwden de zomer nadat we beide afgestudeerd waren. Het geluk lachte hem nogmaals toe. Tom z'n oudste broer ging naar de Yale graduate school (doctoraat in biologie) en stelde Tom voor zijn portfolio naar de Yale graduate school van Kunst (grafisch ontwerpen) te sturen. Tom deed dat maar hoorde dat het daar voor dat jaar te laat voor was. Maar z'n broer bracht hem z'n portfolio in augustus, op onze trouwdag, terug met de boodschap dat het bleek dat een aangenomen studente voor een periode vrijaf nam en vroegen ze nu Tom haar plaats in te nemen! Twee weken na ons huwelijk vertrokken we naar New Haven. Het werd financieel mogelijk dankzij een beurs van Yale en omdat ik in een laboratorium voor genetica ging werken op de campus.

Nadat Tom twee jaar in een studio het modernistische ontwerpen dat hij in Yale Indiana Universiteit te accepteren. Het bleek dat dit een broedplaats was voor concrete poëzie en andere avant-garde kunst, die nieuwe deuren opende voor zijn creativiteit. Deze

die voorkomt uit deze levenslange ervaring in theosofie, wat ik geleerd heb over kunst en ontwerpen en mijn rol als kunstenaar. Ik groeide op met het idee dat mijn vader een geboren kunstenaar was die er echter alleen maar een uitlaatklep voor vond als hij cartoonachtige tekeningen maakte over dagelijkse gebeurtenissen en over ideeën die hem amuseerden. Van jongs af aan hield ik er ook van om te tekenen.

Toch had ik geen grote interesse voor school of het nu de universiteit was of alleen maar om kunst te studeren. Door omstandigheden (karma!) probeerden verschillende universiteiten me als student op te nemen door me een volledige zwemmersbeurs aan te bieden die al m'n kosten zou dekken. Ik koos ervoor om naar de Ohio State University te gaan. Ik was van plan daar kunst als hoofdvak te kiezen, tot ongenoegen van mijn moeder die zei: "Als je dan zo nodig kunst moet studeren kies dan tenminste voor commerciële kunst. Ik wil niet dat mijn zoon een kunstenaar wordt die van honger omkomt." Ik was niet zeker van die beslissing omdat mijn hart in de kunst lag (en altijd aangemoedigd was door mijn leraren om een beeldhouwer of schilder te worden). Uiteindelijk realiseerde ik me hoe gelukkig die keus was want het betekende dat ik niet beperkt werd tot een bepaalde vorm van kunst (gebaseerd op de standaardtechnieken in de kunst) maar een opening verschafte voor veel manieren van vormen en media. Dit gaf me ruimte om "concrete poëzie" te maken inclusief het gebruik van woorden in drie dimensies of op tijd-gebaseerde media en gemengde media. Ik vind het altijd interessant om te zien hoe zulke beslissingen tot stand komen en hoe ze uitwerken – een mysterie onder de mysteries, of synchroniciteit zoals Jung het zou

periode bracht hem ook in omstandigheden om nieuwe inzichten op te doen over lesgeven. Zijn bewustzijn scheen een reuzensprong te maken. Tijdens de lange periode voordat Tom z'n creativiteit opnieuw een sprong maakte, werd Tom gevraagd administratief werk te doen op de RISD (Rhode Island School of Design). Hij realiseerde zich niet hoeveel energie dat zou kosten. Hij werd er volledig door in beslag genomen en hij floot nooit meer. Zijn kunst kwam op een zijspoor te staan. Bij vlagen was hij gefrustreerd, gestrest en ontmoedigd. Na een paar jaar drong het tot hem door dat dit soort werk ook een creatieve onderneming was, dus veranderde zijn houding. Een visie voor zijn departement ontvouwde zich en hij werkte hard om dit ook tot ontwikkeling te brengen. Hij was niet langer meer zo bezig met kunst in de gebruikelijke zin.

Hij wist nu dat creativiteit niet alleen maar te maken hoeft te hebben met kunstvoorwerpen maar dat het te maken heeft met het leven in het algemeen. Creatief zijn betekent voor hem deel uitmaken van een proces.

Zijn studenten kijken naar hem op als een leraar, zelfs in zijn rol van administrateur. Zij beschouwen hem als een vader, een mentor, en 'goeroe' (zoals sommigen hem noemen). Zij wisten dat hij om hen en hun persoonlijke ontwikkeling (zelfontdekking) gaf. Hij gaf les aan de RISD toen onze oudste dochter een noodlottig ongeluk had. Door haar dood kwam Tom opnieuw in aanraking met theosofie. De eerste plek waar Tom heenging nadat we thuiskwamen was de kamer waar de boeken van Tom z'n moeder lagen. Tom had de basisprincipes van theosofie altijd wel begrepen maar hij hield zich er niet echt mee bezig, hij leek ze als iets vanzelfsprekends aan te nemen. Maar nadat we de grondbeginselen samen enthousiast begonnen te bestuderen, kwamen en bleven ze op de voorgrond. Onze samenwerking begon in discussies over kunst, wetenschap, muziek, theater, psychologie, filosofie, semiotiek en ging later over in theosofie.

noemen. Zelfs het feit dat ik geïnteresseerd raakte in 'concrete poëzie' is merkwaardig. Het geeft een samengaan aan van mijn opleiding als een type dat ontwerpen gebruikt, mijn voortdurend spelen met kunst, en experimenteren. In het begin realiseerde ik me de diepte van de bron van concrete poëzie niet. Deze vorm van poëzie is afgeleid van het Concretisme, een naam die Theo van Doesburg in 1930 gaf (art concret) aan abstracte kunst die door hem en anderen zoals Mondriaan gemaakt was en toen snel door anderen zoals Kadinsky en Arp werd overgenomen. De term weerspiegelt in feite theosofie. Dit begreep ik pas later in het leven en wel nadat ik betrokken was geraakt bij dat soort van kunst in de jaren '60 en '70. Hoewel Theo nooit heeft toegegeven hoeveel invloed theosofie op hem heeft gehad (via Mondriaan en anderen), moet theosofie grote invloed op hem hebben gehad als hij geheel juist concludeert dat de zogenaamde abstracte kunst zoals zij die maakten een zoektocht was naar het spirituele in de kunst, of dat om het onzichtbare zichtbaar te maken dit Concrete Kunst zou moeten worden genoemd. Met andere woorden hij erkende de noodzaak om onderscheid te maken tussen het Werkelijke (oftewel het geestelijke van binnen) als het concrete, tegenover de gebruikelijke betekenis van het werkelijke (oftewel maya).

Het is interessant op te merken dat deze betekenis voor de meeste kunsthistorici verloren is gegaan, tenminste zonder de betekenis die theosofie eraan geeft. Om de focus of de zoektocht naar het spirituele in de kunst 'Concretisme' te noemen lijkt voor mij nu, vanuit het theosofisch standpunt, geheel en al voor de hand liggend. Als theosoof concludeer ik echter ook dat deze theosofische theorie achter het

Met deze nieuwe zienswijze en Tom z'n natuurlijke opmerkzaamheid was hij in staat zowel de omslagen voor Theosofia te creëren als al zijn verder ontwerpwerk. Des te meer Tom theosofie bestudeert des te meer zijn creativiteit groeit. Inderdaad, als ik naar mijn beeld van Tom kijk, begrijp ik duidelijker dat het leven een proces is. Ik zie nog steeds dat ondeugende jongetje in dat beeld want hij is

het die aan de touwtjes trekt, nog altijd jeugdig en met een scherpe opmerkzaamheid. Ik zou denk ik kunnen zeggen dat mijn beeld Tom als een ondeugend jongetje weerspiegelt die fluit als hij creatief bezig is, die geconcentreerd is als hij aan sport meedoet en ook wanneer hij (nu) studeert, die ervan houdt om te reizen, die enthousiast is in alles waaraan hij meedoet, die genereus is, die ervan houdt met bekenden te delen, die probeert meedoet, die genereus is, die ervan houdt met bekenden te delen, die probeert opmerkzaam te blijven als hij les geeft, als hij creatief is en in zijn leven, die altijd positief is, die het glas halfvol ziet in plaats van half leeg, die wat er gebeurt altijd een positieve wending weet te geven en die zichzelf nooit als een autoriteit zal opstellen want daar verzet hij zich nog steeds tegen. Is dat niet ironisch: Tom is een autoriteit op het gebied van lesgeven en administratie maar zal zich echter nooit als een autoriteit opstellen; hij is altijd opmerkzaam en vol respect tegenover iedere student in zijn of haar proces.

Concretisme niet de noodzaak van visuele abstractie of geometrische constructie vereist die als zo typerend wordt gezien voor Van Doesburg en zijn collega's. Integendeel, de zoektocht voor het spirituele in de kunst kan op elke visuele manier tot uitdrukking gebracht worden (bijvoorbeeld zoals te zien in de werken van Joseph Beuys, Bill Viola, of in mijn eigen werk) en toch nog steeds Concrete Kunst genoemd worden (maar dit onderwerp laat ik liggen voor een volgende keer).

Deze korte uiteenzetting over de geschiedenis van de kunst is bedoeld om u te helpen enig inzicht te krijgen in wat ik nu doe als kunstenaar/ontwerper/docent. De omslagen die ik voor Theosofia maakte van 1997-2002 illustreren deze ideeën. In onze wereld gaat alles in hoog tempo en zijn we eraan gewend geraakt om een eerste oppervlakkige blik op de dingen te werpen. Vanuit die neiging hebben de omslagen misschien vreemd geleken of onnodig gecompliceerd als ze niet aan de verwachtingen van het gebruikelijke voldeden, of alleen maar gezien werden als abstract of decoratief maar toch leuk, zonder verdere betekenis.

Ik hoop dat dit niet het geval was voor de lezers van Theosofia. De omslagen hadden altijd een betekenis en werden nooit lichtvaardig opgenomen. Door inspiratie, veel nadenken en een zorgvuldig beschouwen van de juiste vorm en het juiste idee heeft iedere omslag z'n eigen verhaal te vertellen. De uitdaging die aan de lezer geschonken wordt, is de geheimen ervan te ontrafelen.